

УДК 343.35

DOI 10.32782/2523-4269-2024-89-90-95

Пономарьова Тетяна Ігорівна,

доктор юридичних наук, старший дослідник,

завідувач науково-дослідної лабораторії

з проблем запобігання кримінальним правопорушенням

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

Данилевська Юлія Олександрівна,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

завідувач докторантури

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1893-8473>

Єдаменко Ірина Віталіївна,

кандидат юридичних наук, суддя

(Покровський районний суд Дніпропетровської області, смт Покровське)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9790-6142>

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННІ ДІЇ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМИ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ НЕГЛАСНОГО ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розглядаються особливості кримінальної відповідальності за незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації. Звертається увага на доцільність виключення спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації з переліку предметів контрабанди. Актуалізовано криміналізацію незаконного використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації та незаконного розроблення, виготовлення, постачання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації та виключення статті 359 із Кримінального кодексу України.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, криміналізація, кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, контрабанда.

Постановка проблеми. Процес оновлення кримінально-правових норм є практично безперервним, іноді системним, але в більшості небезспірним. Традиційно одним із найбільш динамічних у частині криміналізації/декриміналізації діянь є розділ VII Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України «Крими-

нальні правопорушення у сфері господарської діяльності», що можна пояснити передусім бланкетністю кримінально-правових норм, які в ньому розміщені. Такий підхід зумовлений специфікою охоронюваних вказаним розділом суспільних відносин, детально врегульованих великим за обсягом і мінливим законодавством, що

закріплює спеціальні вимоги стосовно господарської, фінансової, економічної діяльності. Серед численних законодавчих змін одними з найбільш обговорюваних як серед науковців, так і серед інших фахових спільнот став Закон України від 9 грудня 2023 р. № 3513–ІХ «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів».

Беззаперечним позитивним здобутком цієї новели є уніфікація в усіх назвах ст. ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4 КК України діяння, яке криміналізується – контрабанди. Водночас вказівка на предмет контрабанди в назві наведених статей і в диспозиції норми, описаної перших частинах цих статей, різнилась. Як зазначалося нами раніше, у назві ст. 201 КК України «Контрабанда культурних цінностей та зброї» предметом контрабанди зазначено культурні цінності та зброю, а в ч. 1 цієї статті до предмета контрабанди віднесено культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброю або боєприпаси (окрім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації [1, с. 286–287]. Звертають увагу на невідповідність назв оновлених статей, у яких описана кримінальна відповідальність за контрабанду, фактичному їхньому змісту й інші дослідники [2, с. 165–202].

Розмірковуючи над доцільністю виокремлення різних предметів контрабанди в межах диспозиції однієї кримінально-правової норми, поряд із наявністю інших норм, якими встановлено кримінальну відповідальність за контрабанду інших предметів, не можна залишити поза увагою ст. 359 КК України, яка також передбачає відповідальність за незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації.

Метою статті є визначення доцільності криміналізації незаконного обігу спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації як через митний кордон України поза митним контролем або із приховуванням від митного контролю, так і на території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різний час питання кримінальної відповідальності за незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації були предметом дослідження таких авторів, як В.Я. Бондаренко, Б.Д. Леонов, Т.В. Лутак, В.І. Павликівський, О.Ф. Пасека, В.С. Серьогін, А.О. Хлопов, інших.

Виклад основного матеріалу. У ст. 359 КК України встановлено відповідальність за такі незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації, як придбання, збут, використання. У ст. 201 КК України передбачено відповідальність за переміщення через митний кордон України поза митним контролем або із приховуванням від митного контролю спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Тобто криміналізовані такі діяння, як придбання, збут, використання, переміщення, але тільки через митний кордон контрабандним способом.

В Україні питання законного обігу спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації врегульовано в Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669 [3]. Отже, законне роз-

роблення, виготовлення, постачання зазначених засобів можливе в межах здійснення відповідної господарської діяльності.

Порушення вищезазначених Ліцензійних умов в частині розроблення та виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку призводить до настання адміністративної відповідальності за ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) «Порушення порядку провадження господарської діяльності», у частині постачання – кримінальну відповідальність за збут спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку за ст. 359 КК України, у частині переміщення через митний кордон контрабандним способом – за ст. 201 КК України, у частині зберігання – притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 195-5 КУпАП «Незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації».

Видається, що така розбалансованість видів відповідальності за діяння з однаковим предметом потребує узгодження. Пропонуємо з'ясувати особливості розглядуваного предмета адміністративного та кримінального правопорушення.

Відповідно до Критеріїв належності спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації, затверджених вищезазначеною постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669, належність технічних, апаратно-програмних, програмних та інших засобів до спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації встановлюється на підставі сукупності таких критеріїв, як: призначення засобів для застосування скритним способом, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності; придатність засобів для негласного отримання інформації [4].

Згідно з Переліком спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669, такими засобами є: засоби для негласного аудіо-, відеоконтролю та спостереження за особою, річчю або місцем; засоби для негласного отримання інформації про місцезнаходження та/або переміщення особи, транспортних засобів чи іншого майна особи, зокрема для негласного установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу зв'язку; засоби для негласного обстеження кореспонденції, предметів, матеріальних носіїв інформації; засоби для негласного проникнення або обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого майна особи; засоби для негласного зняття інформації з телекомунікаційних мереж; засоби для негласного зняття інформації з електронних інформаційних систем [5].

Наведене вище, а також положення Закону України від 2 березня 2015 р. № 222–VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності» свідчать про те, що підставою для притягнення до кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 201 КК України, у разі вчинення його щодо спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації є відсутність відповідної ліцензії.

Цю тезу підтверджують і матеріали судової практики. Так, відповідно до вироку Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 5 вересня 2023 р. (справа № 154/3243/23), особу обвинувачено

в учиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 201 КК України, за таких обставин: 9 червня 2023 р., більш точний час не встановлений, обвинувачений, який перебував у м. Хелмі Республіки Польща та діяв умисно, у порушення вимог вищевказаних нормативно-правових актів, з метою незаконного переміщення через митний кордон України спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації та не маючи для цього відповідної ліцензії, придбав за нез'ясованих обставин у невідомої особи 8 технічних пристроїв отримання аудіоінформації "Pendrive Dyktafon micro SD 8 Gb", закамouflьованих під носії інформації типу "Flash", 2 технічні пристрої отримання відеоінформації "H8", зовні схожі на автономні акумуляторні батареї (PowerBank), 2 технічні пристрої отримання аудіоінформації "N10", які є спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації. Цього ж дня, 9 червня 2023 р., о 19:20 обвинувачений, слідуючи з Республіки Польща до України через митний пост «Устилуг» Волинської митниці, що розташований за адресою: Волинська область, Володимирський район, м. Устилуг, вул. Левінцова, 60, як водій мікроавтобуса марки "Opel Movano", смугою руху «червоний коридор», умисно, із приховуванням від митного контролю, способом, що утруднював виявлення, перемістив через митний кордон України спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації – 8 технічних пристроїв отримання аудіоінформації "Pendrive Dyktafon micro SD 8 Gb", закамouflьованих під носії інформації типу "Flash", 2 технічні пристрої отримання відеоінформації "H8", зовні схожі на автономні акумуляторні батареї (PowerBank), 2 технічні пристрої отримання аудіоінформації «N10». Водночас обвинувачений умисно не заявив про них митному контролю під час усного опитування та не вказав у митній декларації, а з метою утруднення їх виявлення попередньо приховав картонну коробку розміром 35x13x14 см із написом "Black point. Laser toner cartridge", у якій були дані предмети, у вищевказаному транспортному засобі під сидінням водія. У процесі проведення прикордонного-митного огляду зазначені спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації були виявлені службовими особами митного та прикордонного органів, згодом вилучені слідчим СВ УСБУ у Волинській області під час огляду місця події [6].

З урахуванням викладеного, вважаємо, що існують підстави для констатації доцільності вилучення спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації з переліку предметів кримінального правопорушення, передбаченого в ч. 1 ст. 201 КК України.

Що стосується інших незаконних діянь зі спеціальними технічними засобами отримання інформації, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 359 КК України, то варто зауважити, що пропозиції щодо їх декриміналізації лунали ще у 2016 р. Так, у результаті дослідження на дисертаційному рівні кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі спеціальними технічними засобами отримання інформації В.Я. Бондаренко дійшов висновку, що декриміналізація діянь, передбачених у чинній редакції ст. 359 КК України, відповідає загальним положенням про декриміналізацію. Ним виокремлено такі підстави можливості та доцільності декриміналізації незаконного поводження зі СТЗНОІ, як: 1) суспільна небезпека таких діянь, як придбання, збут або використання технічних засобів, що можуть використовуватись для негласного отримання інформації, без інших додаткових умов,

з позиції завдання реальної шкоди; 2) поширеність діянь; 3) ефективність протидії цим проявам кримінально-правовими засобами; 4) ставлення суспільства до впровадження або припинення регулювання цих відносин кримінально-правовими засобами; 5) наукове обґрунтування [7, с. 10].

У результаті дослідження об'єкта незаконного поводження зі спеціальними технічними засобами отримання інформації В.Я. Бондаренко робить низку висновків, зокрема: під час визначення суспільних відносин, яким може бути завдано шкоди в разі незаконного придбання, зберігання чи використання СТЗНОІ, установлено, що незаконне поводження з такими засобами не завжди спричиняє шкоду суспільним відносинам, отже, не завжди має визнаватися злочином. Ним визначено, що суспільна небезпека таких засобів полягає не в засобах, а в тому, для чого вони використовуються, а саме в негласному отриманні інформації. Дослідником установлено, що незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації можуть спричинити шкоду або створювати загрозу її спричинення таким сферам суспільних відносин: а) основам національної безпеки; б) порядку обігу інформації про особу; в) виборчим та іншим особистим правам людини і громадянина; г) господарській діяльності; г) суспільним відносинам у сфері охорони службової інформації; д) суспільним відносинам у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж, мереж електрозв'язку; е) правосуддю [7, с. 142–143].

Схожої позиції дотримуються й інші дослідники. Зокрема, Б.Д. Леонов і В.С. Серьогін вважають, що ступінь суспільної шкоди дій, пов'язаних із незаконним придбанням, збутом або використанням СТЗ, не є однаковим. Незаконне придбання або збут СТЗ є прикладом надмірної криміналізації. Ці діяння посягають на адміністративні правовідносини, які виникають у процесі розроблення, виготовлення, постачання спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації. Фактично йдеться про провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону [8, с. 141].

Справді, незаконний збут спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації може посягати на законну господарську діяльність, оскільки будь-яке відчуження (постачання, як зазначено в Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669), зокрема і збут таких засобів, є можливим лише за умови наявності ліцензії на провадження такої діяльності.

У зв'язку з викладеним, підтримуємо пропозицію Б.Д. Леонова та В.С. Серьогіна виключити з об'єктивної сторони кримінального правопорушення, описаного в ч. 1 ст. 359 КК України, такі дії, як незаконне придбання або збут спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [8, с. 141].

Що стосується такої форми об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 359 КК України, як незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, то вказане діяння, на нашу думку, насамперед завдає шкоди правам і свободам людини і громадянина. Схожої думки

дотримується й О.Ф. Пасека, який вважає, що встановлення кримінальної відповідальності за незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації стало закономірною спробою забезпечити захист інтересів особи, суспільства, держави від злочинних посягань у сфері забезпечення права особи на недоторканність приватного життя, таємниці листування, телефонних розмов тощо [9, с. 302].

На нашу думку, додатковим об'єктом цього посягання може бути авторитет органів державної влади (в особі правоохоронних органів).

З урахуванням визначених нами об'єктів незаконного придбання або збуту спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації та незаконного використання таких засобів, вважаємо необхідним виключити ст. 359 із КК України. Водночас, усвідомлюючи суспільну небезпеку незаконних дій зі спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку й іншими технічними засобами негласного отримання інформації, термінологію регулюючого законодавства, пропонуємо розділ V Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» доповнити ст. 182–1 і викласти її в такій редакції:

Ст. 182-1. Незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації

Незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, –

карається штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробачінням наглядом на строк до трьох років, або обмеженням волі на строк до чотирьох років.

2. Ті самі дії, учинені повторно, або якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, –

караються пробачінням наглядом на строк від трьох до п'яти років або обмеженням волі на строк від чотирьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

З метою захисту господарської діяльності від незаконного обігу спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації, пропонуємо розділ VII Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» доповнити ст. 203-3, викласти її в такій редакції:

Стаття 203-3. Незаконне розроблення, виготовлення, постачання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації

Розроблення, виготовлення, постачання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації без одержання ліцензії, –

карається штрафом від трьох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років.

Висновки. Проведене дослідження надало підставу для констатації доцільності вдосконалення норм кримінального законодавства, якими встановлено кримінальну відповідальність за незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації. Аналіз судової практики та відповідного регуляторного законодавства актуалізує необхідність виключення ст. 359 з розділу XV Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» та доповнення кримінального законодавства нормами, які б установлювали відповідальність окремо за незаконне використання таких засобів (об'єкт кримінально-правової охорони – права і свободи людини і громадянина) й окремо за незаконне розроблення, виготовлення, постачання таких предметів (об'єкт кримінально-правової охорони – господарська діяльність, пов'язана з розробленням, виготовленням, постачанням таких засобів).

Запропоновані в дослідженні способи вирішення окреслених проблем можуть бути вдосконалені шляхом узгодження запропонованих норм із положеннями КУпАП, визначення додаткових аргументів для обґрунтування запропонованих видів і розмірів покарання тощо.

Список використаних джерел

1. Рекриміналізація контрабанди у світлі законодавчих ініціатив / Є.С. Назимко та ін. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 285–290.
2. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Рекриміналізація товарної контрабанди і супутні законодавчі новели: критичний аналіз. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2024. № 1 (21). С. 165–202.
3. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158>.
4. Критерії належності спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158>.
5. Перелік спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158>.
6. Вирок Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 05.09.2023 р. (справа № 154/3243/23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113251649>.
7. Бондаренко В.Я. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2016. 205 с.
8. Леонов Б.Д., Сergyogin В.С. Кримінально-правова протидія незаконній діяльності зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації. *Інформація і право*. 2016. № 2 (17). С. 139–146.
9. Пасека О.Ф. Окремі проблемні аспекти кримінальної відповідальності за незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації за КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія «Юридична». 2016. № 2. С. 301–310.

References

1. Nazymko, Ye.S., Danylevska, Yu.O., & Ponomarova, T.I. (2023). Rekryminalizatsiia kontrabandy v svitli zakonodavchych initsiatyv [Recriminalization of smuggling in the light of legislative initiatives]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 3, 285–290 [in Ukrainian].
2. Dudorov, O.O., & Movchan, R.O. (2024). Rekryminalizatsiia tovarnoi kontrabandy i suputni zakonodavchi novely: krytychnyi analiz [Recriminalization of commodity smuggling and related legislative amendments: critical analysis]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*, 1 (21), 165–202 [in Ukrainian].
3. Litsenziini umovy provadzhennia hospodarskoi diialnosti, poviazanoi z rozroblenniam, vyhotovlenniam, postachanniam spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv dlia zniattia informatsii z kanaliv zviazku ta inshykh tekhnichnykh zasobiv nehlasnoho otrymannia informatsii [Licensing conditions for conducting economic activities related to the development, manufacture, supply of special technical means for removing information from communication channels and other technical means of covertly obtaining information]: zatv. postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.09.2016 r. № 669. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158> [in Ukrainian].
4. Kryterii nalezhnosti spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv dlia zniattia informatsii z kanaliv zviazku ta inshykh tekhnichnykh zasobiv nehlasnoho otrymannia informatsii [Criteria for the suitability of special technical means for removing information from communication channels and other technical means of covertly obtaining information]: zatv. postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.09.2016 r. № 669. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158> [in Ukrainian].
5. Perelik spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv dlia zniattia informatsii z kanaliv zviazku ta inshykh tekhnichnykh zasobiv nehlasnoho otrymannia informatsii [List of special technical means for removing information from communication channels and other technical means of covertly obtaining information]: zatv. postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.09.2016 r. № 669. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#n158> [in Ukrainian].
6. Vyroky Volodymyr-Volynskoho miskoho sudu Volynskoi oblasti vid 05 veresnia 2023 r. (sprava № 154/3243/23) [Verdict of the Volodymyr-Volynskyi City Court of the Volyn region dated September 5, 2023 (case № 154/3243/23)]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113251649> [in Ukrainian].
7. Bondarenko, V.Ia. (2016). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne povodzhennia zi spetsialnymy tekhnichnymy zasobamy nehlasnoho otrymannia informatsii za kryminalnym pravom Ukrainy [Criminal liability for illegal handling of special technical means of secret receipt of information under the criminal law of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
8. Leonov, B.D., & Serohin, V.S. (2016). Kryminalno-pravova protydiia nezakonnii diialnosti zi spetsialnymy tekhnichnymy zasobamy nehlasnoho otrymannia informatsii [Criminal-legal counteraction to illegal activities with special technical means of covert information obtaining]. *Informatsiia i pravo*, 2 (17), 139–146 [in Ukrainian].
9. Pasiaka, O.F. (2016). Okremi problemni aspekty kryminalnoi vidpovidalnosti za nezakonne prydbannia, zbut abo vykorystannia spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv nehlasnoho otrymannia informatsii za KK Ukrainy [Some problematic aspects of criminal liability for illegal acquisition, sale or use of special technical means of covert information obtaining under the Criminal Code of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna*, 2, 301–310 [in Ukrainian].

Ponomarova Tetiana,

Doctor of Law, Senior Researcher,
Head of the Research Laboratory
on Problems of Criminal Offense Prevention
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

Danylevska Yuliia,

Candidate of Legal Sciences, Senior Researcher,
Head of Doctoral Studies
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1893-8473>

Yedamenko Iryna,

Candidate of Legal Sciences, Judge
(Pokrovsky District Court of Dnipropetrovsk Region, Pokrovske)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9790-6142>

CRIMINAL LIABILITY FOR ILLEGAL ACTIONS WITH SPECIAL TECHNICAL MEANS OF COVERT OBTAINING INFORMATION

The article examines the specifics of criminal liability for illegal actions with special technical means of secretly obtaining information. It is emphasized that the actions described in Article 359 of the Criminal Code of Ukraine “Illegal acquisition, sale or use of special technical means of obtaining information” encroach on various objects of criminal law protection. Thus, the illegal purchase or sale of special technical means of covertly obtaining information creates a threat of harm or harm to economic activity, since such actions are carried out on the basis of a license obtained. Taking this into

account, it is proposed to exclude special technical means of secretly obtaining information from the list of contraband items, as a criminal offense provided for in Article 201 of the Criminal Code of Ukraine. In addition, add Chapter VII of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine "Criminal Offenses in the Sphere of Economic Activity", Article 203-3 "Illegal development, manufacture, supply of special technical means of secretly obtaining information".

Illegal use of special technical means of secretly obtaining information encroaches on such an object as the rights and freedoms of a person and a citizen. View of the above, it is proposed to exclude Article 359 of the Criminal Code of Ukraine. Instead, provide for criminal liability for the illegal use of special technical means of covertly obtaining information in Article 182-1 of Chapter V of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine "Criminal offenses against electoral, labor and other personal rights and freedoms of a person and a citizen". It is summarized that the proposed changes will contribute to the systematization of criminal legislation taking into account the object of criminal law protection and may serve as a basis for further research into the problems of illegal actions with special technical means of secretly obtaining information.

Key words: *criminal liability, special technical means of covert information acquisition, criminalization, criminal offenses in field of economic activity, criminal offenses against authority of state authorities, local self-government bodies, associations of citizens, smuggling.*

Надіслано до редколегії 12.12.2024